ור' מאיר לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה ושאני הני דחידוש הוא שחידשה תורה בקנס אע"ג דמיקטיל משלם ואזדא רבה לטעמיה דאמר רבה היה גדי גנוב לו וטבחו בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת גנב וטבח בשבת פטור שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה ואמר רבה היה גדי גנוב לו וטבחו במחתרת חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור מחתרת גנב וטבח במחתרת פטור שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה וצריכא דאי אשמעינן שבת משום דאיסורה איסור עולם אבל מחתרת דאיסור שעה הוא אימא לא ואי אשמעינן מחתרת משום דמחתרתו זו היא התראתו אבל שבת דבעיא התראה אימא לא צריכא אמר רב פפא היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי רב פפא פרה אתא לאשמועינן אמר ליה רב פפא שאולה אתא לאשמועינן סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר רב פפא משעת משיכה הוא דאתחייב ליה במזונותיה הכא נמי משעת שאלה אתחייב באונסיה קא משמע לן אמר רבא הניח להן אביהן פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה מתה אין חייבין באונסה כסבורין של אביהם היא וטבחוה ואכלוה א) משלמין דמי בשר בזול הניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין לשלם איכא דמתני לה ארישא ואיכא דמתני לה אסיפא מאן דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא ופליגא דרב פפא ומאן דמתני לה אסיפא אבל ארישא לא והיינו דרב פפא בשלמא ר' יוחנן לא אמר כריש לקיש דקא מוקים לה כרבנן אלא ריש לקיש מ"ט לא אמר כר' יוחנן אמר לך כיון דאילו אתרו ביה פטור כי לא אתרו ביה נמי פטור ואזדו לטעמייהו דכי אתא רב דימי אמר חייבי מיתות שוגגין וחייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר ר' יוחנן אמר חייב וריש לקיש אמר פטור ר' יוחנן אמר חייב דהא לא אתרו ביה ר"ל אמר פטור כיון דאילו אתרו ביה פטור כי לא אתרו ביה נמי פטור איתיביה ר"ל לרבי יוחנן ולא יהיה אסון ענוש יענש

מאי

ור' מאיר. בעלמא בתשלומי ממון לית ליה מת ומשלם והכא תשלומי ארבעה וחמשה קנס הם וכל משפט קנס חידוש הוא הלכך אע"ג דמיקטיל נמי לא מיפטר מיניה ולקמן [לה:] פריך לרבה אליבא דרבי מאיר קשיא בתו דמתניתין נמי קנס הוא וקא פטר ליה אבתו: **היה גדי גנוב לו.** גנב גדי בחול ונתחייב הקרן וטבחו בשבת דלא אתי עליה חיובא דממון באיסור שבת אלא חיוב קנס: **חייב.** ד' וה' דקנס חידוש הוא ורבה סבירא ליה כרבי מאיר: **גנב וטבח בשבת.** דחיוב ממון דקרן אתא עליה באיסור שבת: **פטור.** דקיימא לן אין מת ומשלם וכיון דאקרן לא מיחייב קנס נמי לא משלם דתשלומי ד' וה' אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה(ט) ולא סבירא לן כרבי נתן דאמר (שבת דף לג.) מי עושה את עצמו אי נמי בכפות: **שאם אין גניבה.** כלומר שמאחר שפטור על הקרן משום מיתה: **אין טביחה ואין מכירה.** אינו מחויב קנס כדפירשתי דתשלומי ארבעה וחמשה כתיב(ט) ולא תשלומי שלשה וארבעה: **מחתרת.** שחתר בית והוציאו: **וטבחו במחתרת.** עלמה דההיא שעתא בר קטלא הוא אי הוה אשכחיה בעל הבית כדכתיב (שמות כב) אין לו דמים: **משום דאסוריה איסור עולם.** כל זמן שיעידו עליו שחילל שבת ימיתוהו בית דין הלכך חמירא מיתה דילה לפוטרו ממון: **דאיסור שעה.** אי לא משכח ליה ההיא שעתא תו לא מיקטיל: **היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור.** דההיא שעתא דקא טבח לה גזיל לה ממריה ומיתה וממון באין כאחד. ולא גרסינן שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה דגבי שואל לא שייך לא כפל ולא ארבעה וחמשה שהרי חייב בקרן לעולם אפילו טוען טענת גנב ואין קנס אלא או בגנב או בשומר חנם הפוטר עצמו בטוען טענת גנב שאומר נגנבה: **פרה אתא לאשמועינן.** בתמיה מה למדנו ממנה שלא למדנו מגדי דקאמר רבה: **שאולה אתא לאשמועינן.** דטובחה בשבת פטור: **ס"ד אמינא הואיל ואמר רב פפא.** בהשוכר את הפועלים(י): **הכא נמי.** נימא משעת שאלה רמיא עליה חיוב קרן וכי טבחה בשבת ליחייב: **קמ"ל.** כיון דכל כמה דאיתא הדרא בעינא ההיא שעתא דקא טבח לה קא גזיל לה: **כל ימי שאלתה.** כל ימי משך הזמן ששאלה אביהן מן הבעלים: **אין חייבין באונסה.** דאינהו לאו שואלין נינהו עלה: **דמי בשר בזול.** כל זוזא חשבינן בארבעה דנקי הכי אמרינן בפרק מי שמת (ב"ב קמו:) והעור יחזירו לבעלים: **אחריות נכסים.** קרקעות: **איכא דמתני ארישא.** להאי הניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין לשלם ואמרינן דחייבין באונסין דאישתעבוד נכסים דאבוהון מחיים משעת שאלה: **כ"ש אסיפא.** כשטבחוה ואכלוה: **ופליגא דרב פפא.** דאמר לעיל ההיא שעתא דמטו לה אונסין הוא דאתי חיובא עליה ולא משעת שאלה: **ואיכא דמתני לה אסיפא.** היכא דטבחוה אם הניח להן אביהן אחריות נכסים משלמין תשלומי מעליא ולא בזול דאיבעי להו למידק: **אבל ארישא.** אם מתה לא מיחייבי לשלומי ולא אמרינן אישתעבוד נכסי דאבוהון משעת שאלה: **והיינו דרב פפא.** דאמר לעיל לא אמרינן משעת שאלה רמו עליה תשלומין אלא משעת אונסין ואילך וההיא שעתא ליתיה לשואל דליחייב: **בשלמא רבי יוחנן.** דמוקי מתניתין בשלא התרו בו: **לא אמר כריש לקיש.** דאוקמיה כר' מאיר: **כי לא אתרו ביה נמי פטור.** הואיל ואיכא צד מלקות: **שוגגין.** שלא התרו בהן: **ודבר אחר.** ממון. ואכולה מילתא קאי כלומר חייבי מיתות שוגגין וממון או חייבי מלקיות שוגגין וממון: **ר' יוחנן אומר חייב.** בתשלומין: **דהא לא אתרו ביה.** ואין אתה מחייבו אלא משום רשעה אחת דממון: **כי לא אתרו ביה נמי פטור.** ולקמן [לה.] יליף טעמא:

מאי

ורבי מאיר לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה ושאני הני. משמע דרבי מאיר אית ליה לוקה ומשלם אף בממון שאינו קנס וכן משמע בהשוכר את הפועלים (ב"מ צא.) שהבאתי לעיל(כ) ותימה דבפ"ק דמכות (ד' ד:) קאמר עולא טעמא דרבי מאיר דאמר עדים זוממין לוקין ומשלמין משום דגמר ממוציא שם רע ופריך מה למוציא שם רע שכן קנס סבר לה כר' עקיבא דאמר עדים זוממין קנס הוא משמע דבממון אינו לוקה ומשלם ויש לומר דודאי אי עדים זוממין הוי ממונא לא הוה גמר ממוציא ש"ר שכן הוא קנס אלא הוה דרשינן מכדי רשעתו שאינו לוקה ומשלם אבל השתא דסבר עדים זוממין קנסא וגמר ממוציא שם רע דלוקין ומשלמין ע"כ מוקי כדי רשעתו במיתה ומלקות כיון דכדי רשעתו לא הוי במלקות וממון מהשתא בכל דוכתא לוקה ומשלם דמהיכא נמעיט שלא ילקה וישלם: **דאמר** רבה היה גדי גנוב לו. אליבא דרבי מאיר קאמר ולא משום דסבר הכי:

משום דאיסורו איסור עולם כו'. שאם חלל שבת לאחר השבת יעידו עליו ויהרגוהו אבל מחתרת אע"פ שמתחייב בנפשו בעודו במחתרת מ"מ אחר שילא תו לא הוי בר קטלא ולא הוי דומיא דאם יהיה אסון:

אבל שבת דבעי התראה אימא לא. תימה דעיקר קים ליה בדרבה מיניה בגליה כתיב דבעינן התראה ועוד דשבת ומחתרת תרוייהו תנינהו דבפרק המניח (ב"ק דף לד:) תנן והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שנידון בנפשו ומחתרת נמי תנינא בפרק בן סורר (סנהדרין עב.) היה בא במחתרת ושיבר את החבית אם אין לו דמים פטור ונראה דהכא עביד צריכותא אמאי דבקנס מיקטיל ומשלם וה"ק משום דחמיר איסוריה והוה אמינא דהתם דווקא הוא דליחייב קנס עם המיתה וכה"ג עביד צריכותא לקמן (דף לה.) גבי לא יהיה אסון וכדי רשעתו דמשום דחמור הוי אמרינן דלעביד ביה תרתי אבל קשה למאי דפרישית דרבה אליבא דרבי מאיר קאמר אם כן היכי קאמר אבל שבת דבעיא התראה אימא לא מיקטיל ומשלם והא עיקר מילתיה דרבי מאיר גבי שבת תניא לעיל ואיכא למימר דרבה אשמועינן דשייך קים ליה בדרבה מיניה אע"ג דבשעה דמתחייב עדיין הממון בעין לא הוה לן למימר קים לי' בדרבה מיניה כדאמר רבה גופיה בפרק בן סורר (סנהדרין עב. ושם) אמר (ל)רבה מסתברא מילתיה דרב כשסיבר דליתנהו אבל נטל דאיתנהו לא אפ"ה כיון דטבח אחרי כן מיפטר על הגנבה והא דפטור אגנבה אף על גב דבאותה שעה הוי בעין עביד צריכותא:

מתה אין חייבין באונסין. אבל בגנבה ואבדה נראה לר"י שהן חייבין דהואיל והנין דמשתמשין בה והכי (א) אמר בהשואל (ב"מ צו. ושם):

אבל ארישא לא והיינו דרב פפא. דלא אמרינן משעת שאלה חייב באונסין וא"ת אם כן בסיפא נמי כשטבחוה אמאי משלמין כשהניח להן אביהן אחריות נכסים הא לא נתחייב בהן האב וי"ל דהתם פשע בה האב שהיה לו לומר לבניו שאינה שלו הלכך מחיים פשע בה ונתחייב בה באותה שעה ונשתעבדו נכסיו:

מאי

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ט מהל' גנבה הל' יג סמג לאוין קס:

לו ב מיי' פ"ג שם הל' ד סמג שם:

לז ג ד מיי' פ"ו מהל' שאלה הל' ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סימן שמ סעיף ד:

לח ה מיי' שם הל' ה וסמג שם טוש"ע שם סי' שמא סעיף ג:

לט ו ז מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מתה וכו' והכי אמרי' בהאומנין דף פא ע"א:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' משלמין דמי בשר בזול. עי' רש"י ד"ה דמי בשר וכו' ורשב"ם ב"ב דף קמו ע"ב בד"ה ושמין להם וכו':

תוספות רי"ד

אמר רבא הניח להן אביהם פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלה. מתה אין חייבים באונסיה פי' שלא שאלו הן ולא קבלו עליהן אונסים. כסבורין של אביהן היא טבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול. פי' כל זוזי בארבע דנקא והעור יחזירו לבעלים. ואם הניח להן אביהן אחריות נכסים. פי' קרקעות חייבים לשלם משום דאישתעביד נכסיה. פי' נכסי דאבוהון מחיים משעת שאלה:

כי אתא רב דימי אמר חייבי מיתות שוגגין ור"א. פי' ממון או חייבי מלקות שוגגין ור"א ר"י אמר חייב בתשלומין ור"ל אמר פטור ר"י אמר חייב דהא לא התרו ביה פי' ואי אתה מחייבו אלא משום רשעה א' בממון ור"ל אמר פטור (א) כי אתרו בי' נמי פטור פי' הואיל ואיכא צד מלקות:

א) נ"ל כיון דאלו אתרו ביה פטור כי לא אתרו ביה נמי פטור פי' וכו'.

מוסף רש"י

דחידוש הוא שחידשה תורה בקנס. בכל תשלומי קנס שאינו דין אלא גזירת מלך בעלמא (לקמן לח.). דמחתרתו זו היא התראתו. שאין צריך התראה אחרת אלא הורגו מיד, דכיון דטרח ומסר נפשיה לממון, אדעתא דהכי אתא דאי קאי לאפאי קטילנא ליה ואמרה תורה כיון דרודף הוא אין צריך התראה אלא מצילין אותו בנפשו (סנהדרין עב.). היתה פרה גנובה לו. כלומר גנב פרה מערב שבת, וטבחה בשבת חייב. אף בתשלומין ארבעה וחמשה, שהרי נתחייב בקרן קודם שיבא לידי איסור סקילה, ואף על גב דקנסא לא אתי עליה עד שבת, לא פטרינא ליה מקנסא משום חיוב מיתה, דאמר באלו נערות (לעיל) קנס חידוש הוא שחידשה תורה הלכך אע"ג דמיקטיל משלם (ב"ק קיב.). היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור. מן הכל, דלא אמרינן משעת שאלה מחייב ליה אקרנא

מסורת הש"ס

א) [לעיל לג: וש"נ], ב) [סנהדרין עב:], ג) ב"ק קיב., ד) ב"מ צח., ה) ב"ק קיב., ו) ב"ק שם [כ. ב"מ מג: ב"ב קמו:], ז) חולין פא., ח) [ב"מ נו:], ט) [שמות כא], י) [ב"מ צא.], כ) [דף לג. ד"ה ושוגג], ל) [בסנהדרין שם איתא רבה],

תורה אור השלם

א. וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים:
שמות כא כב

מוסף רש"י (המשך)

וקמה ברשותיה אפילו למלאך המות, אלא בשעת טביחה הוא דגזליה ואיסור שבת וגניבה באין כאחד ונפטר מן הקרן משום דקם ליה בדרבה מיניה, וקנסא ליכא דהא אין כפל ולא ארבעה וחמשה אלא בגנב עצמו שגנב מבית בעלים, או בשומר חנם הבא לפטור עצמו בטענת גניבה, אבל שואל ונושא שכר ושוכר שאין יכולין להפטר בטענת גנב אין בהן כפל, כדאמר בכמה דוכתי לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל תאמר בש"ש כו' (שם ועי"ש בטעם של"ג שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה). מתה אין חייבין באונסה. דלא קבילו עלייהו נטירותא (ב"ק קיב.). דמי בשר בזול. כל זוזא תשבינא בארבע דנקי, וכן כל היכא דתני בזול, בפרק מי שמת (ב"ב קמו:) והיינו שני שלישי דמים, וכולהו דמים לא משלמו דאי הוו ידעי דבעו שלומי לא הוו אכלי בשרא, והעור יחזירו כמות שהוא (ב"ק קיב. ובעי"ז שם ב. וב"מ צב:). איכא דמתני לה. להא הניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין ארישא. דקאמר מתה אין חייבין באונסה, ואם הניח להן אביהן קרקעות חייבין לשלם, דאשתעביד נכסים מחיים דאבוהון דקסבר דהא חיוב אונסים משעת שאלה מוטל על השואל, ופליגא דרב פפא דאמר לא רמי חיוב אונסים אשואל עד שעה שיאנסם (שם). ואיכא דמתני לה אסיפא. טבחוה ואכלוה משלמים דמי בשר בזול, ואם הניח להן אביהן קרקע משלמין פרעון שלם, דהוי איהו במקום אבוהון, והואיל והן אכלוה משלמין (שם). אבל ארישא. דמתה כדרכה, לא. דלא אמרינן אשתעבוד נכסים דלא רמי חיוב אונסין על השואל עד שעת אונסין והכא כי אתניסא ליתיה לשואל והני לא קבול עלייהו מידי (שם). חייבי מיתות שוגגין וחייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר. אתרווייהו קאי, חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר, עבר עבירה בלא התראה, דהיינו שוגג, ויש בו דין מיתה אם היו מתרים בו, ויש בה עוד חיוב דבר אחר, כגון מלקות שהתרו בו למלקות, או יש בה חיוב ממון, ר' יוחנן אמר חייב. בלאו דבר אחר שעם המיתה, הואיל ואינו נהרג, וכן חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר, שעבר עבירה שיש בה מלקות וממון, כגון אכל מעשר שני של חבירו בגבולין, או נבלה וטריפה של חבירו ולא התרו בו למלקות (חולין פא.).